

Oprecht is hij, die de waarheid spreekt, wanneer hem iets gevraagd wordt; het staat tegenover *leugenachtig*, *onwaar* of *vals*.

Rondborstig is hij, die niet achterhoudend is, maar vrijmoedig zijn mening uit en niet tracht deze op een of andere wijze te verbloemen.

Hij was zelfs openhartig genoeg, om mij zijn persoonlijke omstandigheden te verhalen. Als gij wilt, dat wij u begrijpen en enig vertrouwen in u stellen, wees dan duidelijk en openhartig.

Ik ben oprecht, men zal geen leugens hierin vinden. Oprecht met iemand omgaan.

Ik zou het loochenen; maar ik wil rondborstig zijn. Hij was rondborstig uit trots, en bij vlagen achterhoudend, waar hij vreesde dat men zijn oprechtheid zou aanzien voor onverstand.

699. OPHOGEN, AANHOGEN.

Ophogen is alleen iets hoger maken dan het is, door het storten van aarde, bagger, enz.

Aanhogen is hoger maken en daardoor tot de vereiste hoogte brengen, Men laat een land *ophogen*, omdat men het hoger wenst; men laat het *aanhogen*, omdat het te laag ligt en bij hoog water onderloopt.

Een bloembed ophogen. De stoep was weggebroken en de grond tot aan de voordeur opgehoogd.

Hier heeft een verzakking plaats, men zal moeten aanhogen.

700. OPHOUDEN, UITSCHIEDEN.

Een handeling, die reeds begonnen was, staken.

Ophouden is niet voortgaan met een handeling, maar men laat in het midden of deze later al dan niet zal hervat worden.

Uitscheiden, dat meer in de spreektaal dan in de schrijftaal gebruikt wordt, geeft meer opzettelijk te kennen, dat de afgebroken handeling niet hervat wordt.

Sedert wanneer heeft Jan van Rijswijk opgehouden liberaal te wezen? Uw glorie zonk in 't duister, toen ge ophieldt goed te zijn. (TEN KATE)

Schei uit met plagen. Hij weet van geen uitscheiden. Hij wil uitscheiden met werken.

701. OPLOPENDHEID, OPVLIEGENDHEID.

Geneigdheid om in toorn uit te barsten.

Oplopendheid duidt aan, dat de opwelling van toorn gedurig voorkomt.

Opvliegendheid is de geneigdheid om bij de minste aanleiding driftig uit te varen, waarbij de toorn zich dan eensklaps zeer sterk uit. Beide zijn hoedanigheden van het karakter.

Vergeef mij mijn oplopendheid. Door hun verschrikkelijke oplopendheid hebben zij zichzelf ongelukkig gemaakt.

Dat is het beste geneesmiddel tegen stugheid en opvliegendheid. Een dier gelukkigen die het winter en zomer warm hebben door drift, opvliegendheid en agitatie.

702. OPMERKELIJK, MERKWAARDIG.

Hetgeen onze geest treft of verdient te treffen.

Opmerkelijk is datgene wat om de een of andere reden bijzondere aandacht verdient.

Merkwaardig wordt meer gebruikt in verband met de hoedanigheid van de zaak.

Het is opmerkelijk, hoe rijk het leven van koning Leopold is geweest. Dat is een opmerkelijk verschijnsel.

Onlangs hoorde ik hiervan een zeer merkwaardig staaltje. De vorm (van het boek) is saai, doch de inhoud is in alle opzichten merkwaardig.

703. OPRICHTEN, BOUWEN, STICHTEN.

Oprichten zegt men van iets, dat men uit een horizontale positie in loodrechte stand brengt, zoals standbeelden en dergelijke.

Bouwen zegt men van huizen, enz. die uit duurzamer grondstoffen en met meer zorg samengesteld worden.

Stichten heeft vooral betrekking op monumentale gebouwen, zoals kloosters, kerken, universiteiten, enz.

Te Antwerpen werd een standbeeld voor koning Leopold opgericht. Daar werd een schavot en gals opgericht.

Een breed koopmanshuis, van rode bakstenen gebouwd. De onkosten die de koning alhier doet, bestaan meest in bouwen en timmeren van godshuizen en tempels.

St. Amands, die de inwoners van Gent bekeerde, en aldaar twee kloosters stichtte. Zelfs de laatste overblijfselen der grafiombe, door Albrecht van Beieren voor zijn eerste gemalin gesticht, waren verdwenen.

704. OPRUIEN, OPSTOKEN.

Opwekken, aanzetten tot iets, inzonderheid tot een laakbare handeling; door opwindende woorden of geschriften, ontevredenheid, onrust of verdeeldheid verwekken.

Opruien laat in het midden of deze opwekking tot veel of weinig personen gericht is.

Opstoken veronderstelt meer dat de opwekking in 't geheim geschiedt en bijgevolg gericht is tot een beperkter aantal personen.

Zie ook opwekken, aansporen, enz.

705. OPSNIJDEN, POCHEM, SNOEVEN.

Onderstellen een vergrotende, althans verwaande voorstelling.

Opsnijden is grootspreken over allerlei dingen (avonturen, bijzondere daden, enz.) uit zucht om indruk te maken, om verbazing of bewondering te wekken, om de aandacht op zich te vestigen. Het wordt alleen in gemeenzame stijl gebruikt.

Pochem en **snoeven** wordt gezegd van het pralen met eigen voortreffelijkheid, het hoog en luidruchtig opgeven van zijn hoedanigheden (vooral van zijn moed en kracht), zijn voornemens of zijn bezit.

Bevelhebber en soldaat waren zich in hun winterkwartieren gaan verpozen, aan de gezellige haard opsnijdende van hun wapenfeiten. Hij snijdt geweldig op.

Zulks is niet dienstig om u het opsnijden en het pochem te verleren. Al dat pochen op afkomst en eretitels is belachelijk.

Men snoeft op daden, die ons inwendig met afgrijzen vervullen. Ik begrijp niet, hoe iemand zo op zijn geld kan snoeven.

706. OPTEKENEN, OPSCHRIJVEN, AANTEKENEN.

Iets aantekenen om te onthouden, om het later te kunnen raadplegen of weer in herinnering te brengen.

Synoniemen

Synoniemen zijn niet alleen gelijkbetekenende woorden, die elkaar volkomen dekken en dan ook in alle omstandigheden onverschillig kunnen gebruikt worden, maar vooral zinverwante woorden, d. w. z. woorden die veel overeenkomst hebben in de betekenis, die ook wel een hoofdbegrip met elkander gemeen hebben, maar die zich toch door een grotere of kleinere wijziging der betekenis onderscheiden, zodat men niet het ene woord voor het andere kan gebruiken.

Slechts zelden drukken twee woorden volkomen dezelfde gedachte uit en men zal dus begrijpen, dat de kennis van de synoniemen een belangrijk onderdeel vormt van de taalstudie, met het oog op het juist en van pas gebruiken van de woorden.

Nochtans zijn in onze taal slechts weinig werken hierover verschenen. De belangrijkste uitgaven op dit gebied waren het thans verouderde « Woordenboek der Nederlandsche Synoniemen » door Weiland en Landré ('s Gravenhage, 1821) en het « Handwoordenboek van Nederlandsche synoniemen » door J. Hendriks (Tiel, 1883), dat beknopt maar duidelijk een groot aantal synoniemen behandelt.

Bij de samenstelling van dit werk hebben wij dit laatste dan ook vaak geraadpleegd, evenals het groot Nederlands Woordenboek door de Vries en te Winkel, dat de juiste betekenis der woorden in al hun schakeringen weergeeft.

Wij zijn er ons wel van bewust, dat een werk als dit onvolledig en onvolmaakt is, maar hopen toch eenmaal de volledigheid te benaderen. Daarom doen wij een beroep op de gebruikers van dit werk, om ons hun opmerkingen te willen medelen, opdat in een latere druk eventuele aanvullingen en verbeteringen kunnen opgenomen worden.

J. CAUBERGHE

nederlandse taalschat

NEDERLANDSE TAALSCHAT

SPREEKWOORDEN
SPREEKWIJZEN
SYNONIEMEN
CITATEN

BREPOLS

BREPOLS